දසකථාවල අන්තර්ගත සප්ත විසුද්ධිය පිළිබඳ විමර්ශනයක්

(ම.නි. රථවිනීත සූත්‍රය ඇසුරින්)

පනාමුරේ චන්දිම හිමි

සාරසංක්‍ෂේපය

මජ්ඣිමනිකාය වනාහි මධ්‍යම ප්‍රමාණයේ සූත්‍ර ඒකරාශි කොට සකස් කරන ලද බව අටුවාචාරීන්ගේ අදහසයි. (**මජ්ඣිම නිකාය අට්ඨකථාව,** 1943: 111). පරවාද මර්ථනය කිරීම මජ්ඣිමනිකායේ අරමුණ බව පැහැදිලි ය. (**මජ්ඣිම නිකාය අට්ඨකථාව,** 1943: 113). මෙහි ඇති සමස්ත සූත්‍ර ප්‍රමාණය 152කි. මූල පණ්ණාසකය, මජ්ඣිම පණ්ණාසකය, උපරි පණ්ණාසකය යනුවෙන් පණ්ණාසක තුනකට සූත්‍ර බෙදා දක්වා ඇත. එයින් මූල පණ්ණාසකයට අයත් සූත්‍ර පනහ අතුරෙන් 24 වැන්න රථවිනිත සූත්‍රයයි. දසකථාවෙන් යුක්ත භික්‍ෂූන් වහන්සේ නමක් මා උපන් ප්‍රදේශයේ සිටී ද යන බුදුන් වහන්සේගේ පැනයට පිළිතුරු දීම් වශයෙන් මන්තානි පුත්ත පුණ්ණ තෙරුන් හා සාරිපුත්ත මහරහතන් වහන්සේ අතර ඇති වූ සංවාදයක් මෙම සූත්‍රයේ ඇතුළත් වී ඇත.

දසකථාවෙන් භික්‍ෂුව යුක්ත විය යුතු බව මෙහි ඉගැන්වෙන මූලික සංකල්පයයි. එම දස කථාවල සප්ත විසුද්ධිය අන්තර්ගත වන ආකාරය පැහැදිලි කිරීම මෙහිදී සිදු කෙරෙයි. දසකථා වෙනමත් සප්ත විසුද්ධිය වෙනමත් සූත්‍රයේ දක්වා ඇත. එහෙත් මේ සංකල්ප දෙකක් නොව එකම සංකල්පය ආකාර දෙකකට කරන ලද පැහැදිලි

කිරීමකි. බුදුරදුන්ගේ සුවිශේෂි ගුණයන් ඇතුළත් සූත්‍ර දේශනාවක් වන රථවිනීත සූත්‍රය සිත් ගන්නා ආකාරයෙන් විමුක්ති මාර්ගය පැහැදිලි කරයි. පුණ්ණ තෙරුන් සහ සාරිපුත්ත තෙරුන් අතර වන සංවාදයක් ලෙසින් සූත්‍රය දිග හැරෙයි.

ප්‍රමුඛ පද : දසකථා, බුදුන් වහන්සේ, රථ විනීත, විමුක්තිය, සප්ත විසුද්ධිය,

Abstract

The commentators are of the opinion that the Majjhima nikaya is a Ôompilation of medium-sized formulas. It is clear that the purpose of the Magnificent is to meditate on paradoxes. The total number of formulas here is 152. The formulas are divided into three parts, namely, the root five, the middle five, and the upper five. Of the fifty sutras belonging to the original five, the 24th sutra is the Rathavinitha Sutta. This Sutta contains a conversation between Arahant Mattani Putta and Arahant Sariputta in answer to the Buddha's question as to whether there is a decadal Bhikkhu in my area of origin.

The basic premise taught here is that a monk should consist of a decade. Here is an explanation of how those ten stories contain Sapta Purity. Decades of sapta purity are given in a separate formula. But these are not two concepts, but an explanation of the same concept in two ways. The Rathavinitha Sutta, a Sutta discourse containing the unique teachings of the Buddha, explains the path to liberation in an interesting way. The Sutta unfolds as a dialogue between Punna Thero and Sariputta Thero.

Keywords: - Buddha, Chariot Vignette, Decades, Liberation, Purity, Sleep

හැඳින්වීම

මජ්ඣිමනිකායේ මූල පණ්ණාසකයේ ඇතුළත් රථ විනීත සූත්‍රය සප්ත විසුද්ධිය උපමාවක් ආශ්‍රයෙන් විස්තර කර ඇත. දසකථා පදනම් කරගෙන ධර්මයෙහි හා බුදුරදුන්ගේ සුවිශේෂි ගුණ සමුදායක් මෙහි අන්තර්ගත වී ඇත. විනීත අශ්වයන් යෙදූ රියසතකට උපමා කොට සප්ත විසුද්ධිය විස්තර කොට එමගින් අනුපාදා පරිනිර්වාණය ලබන ආකාරය දැක්වෙන නිසා මෙම සූත්‍රය රථවිනීත නාමයෙන් හඳුන්වා ඇත.

මෙම විස්තරයන්ට අමතර ව පැවිදි වීමේ ඇති වැදගත්කම දසකතාවලින් යුක්ත වූ පුණ්ණ තෙරුන්ගේ ගුණවත්කම පුණ්ණ තෙරුන් පිළිබඳ සැරියුත් මහරහතන් වහන්සේ තුළ තිබූ ප්‍රසාදය, පුණ්ණ තෙරුන්ට බුදුරදුන් හමුවීම, සැරියුත් මහ තෙරුන්ට පුණ්ණ තෙරුන් මුණ ගැසීම, පැවිදි ජීවිතය නිවන් සැපත ළගා කර ගැනීමට හේතුවන බව සප්ත විසුද්ධිය අනුපාදා නිර්වාණය පිණිස නොවන බව. අනුපාදා නිර්වාණය රථවිනීත උපමාවෙන් දක්වා තිබීම, පැවිදි වීමේ ඵලය ළඟා කර ගන්නා ආකාරය, සැරියුත් හිමියන් පුණ්ණ තෙරුන් පිළිබඳ කළ ගුණ වර්ණනාව, පුණ්ණ හිමියන් සැරියුත් මහතෙරුන් පිළිබඳ කළ ගුණ වර්ණනාව ද මෙම සූත්‍රයේ ඇතුළත් වේ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ රජගහනුවර සමීපයෙහි වූ වේළුවනාරාමයෙහි වැඩ වාසය කරන සමයෙහි භික්ෂූන් අමතා ජාති භූමක භික්ෂූන් වහන්සේලා අතර දසකථාව ආරක්ෂා කරන අයෙක්වේද යනුවෙන් ප්‍රශ්න කරන ලදුව එයට පිළිතුරු වශයෙන් දසකථාවන් ආරක්ෂා කරන භික්ෂුවක් ලෙස මන්තාණි පුත්ත පුණ්ණ ස්වාමීන් වහන්සේ සිටින බව දැන ගනියි. එහි කියැවෙන ආකාරයට දසකථාවන් ලෙස සැලකෙන්නේ

1. තමා අල්පේච්ඡ වී අල්පේච්ඡ වීමේ අගය කියන
2. තමා සතුටට පත් වී සතුටු වීමේ අගය කියන
3. තමා විවේක වී විවේක වීමේ අගය අනුන්ට කියන
4. තමා සංයෝග නොවී අසංයෝග වීමේ අගය අනුන්ට කියන
5. තමා වීර්ය ආරම්භ කර වීර්ය ආරම්භයෙහි අගය අනුන්ට කියන
6. තමා සීල සම්පන්න වී සීලයෙහි අගය අනුන්ට කියන
7. තමා සමාධි සම්පන්න වී සමාධි සම්පන්න වීමේ අගය පෙන්වා දෙන

8. තමා ප්‍රඥා සම්පන්න වී ප්‍රඥා සම්පන්න වීමේ අගය අනුන්ට කියාදීම
9. තමා විමුක්ති සම්පන්න වී විමුක්තියෙහි අගය අනුන්ට කියන
10. තමා විමුක්ති ඤාණ දර්ශනයට පැමිණ විමුක්ති ඤාණයෙහි අගය අනුන්ට කියන

මෙම කරුණු දහය දසකථා ලෙස පැහැදිලි කොට ඇත. රථවිනීත සූත්‍ර අටුවාව එක එක කරුණු විශ්ලේෂණාත්මක ව ඉදිරිපත් කර ඇත.

පර්යේෂණ ගැටලුව

රථවිනීත සූත්‍රයේ දක්වා ඇති දසකථාවල සප්ත විසුද්ධිය ඇතුළත් වී තිබේ ද? එසේ ඇතුළත් වන්නේ කෙසේ ද? යන්න පිළිබඳ විමර්ශනය කිරීම මෙම පර්යේෂණයේ පර්යේෂණ ගැටලුවයි.

පර්යේෂණයේ අරමුණ

මෙම පර්යේෂණයේ මූලික අරමුණ වන්නේ දසකථාවල ඇතුළත් සප්ත විසුද්ධිය ගෙනහැර දැක්වීමයි. එසේම දසකථාවන් වෙන වෙනම විශ්ලේෂණය කර දැක්වීම ද එයින් පෙන්නුම් කෙරෙන ධර්ම සංකල්ප අටුවා ටීකා ආශ්‍රයෙන් පැහැදිලි කිරීම ද සූත්‍රයේ ඇතුළත් බුදුරදුන්ගේ පැවති ධර්ම ගරුකභාවය පැහැදිලි කිරීම ද පර්යේෂණයේ මූලික අරමුණ වේ.

පර්යේෂණයේ වැදගත්කම

විනීත අශ්වයන් යෙදූ රිය සතකට උපමා කොට සප්ත විසුද්ධිය විස්තර කොට එයින් අනුපාදා පරිනිර්වාණය ලබන ආකාරය පැහැදිලි කරනු වස් රථවිනීත යන නාමය යෙදී ඇත (**මජ්ඣිම නිකාය අට්ඨකථාව, 1943: 115**). ගැඹුරින් සාකච්ඡාවට භාජනය නොවූ සූත්‍රයක් වුවද ඉතාම වටිනා ධර්ම කරුණු රාශියක් මෙම සූත්‍රයෙහි ඇතුළත් වෙයි. මූලික වශයෙන් සප්ත විසුද්ධිය පැහැදිලි කිරීමට යොදාගෙන ඇති උපමාවෙහි යෝග්‍යායෝග්‍ය බව පරීක්ෂා කිරීම වැදගත් වෙයි. එහි එන උපමාව වන්නේ "නොයෙක් කාර්යයන් අපමණවත් ඇති පසේනදී කොසොල් රජතුමා එකලාව බියට පත් වී විනීත අසුන් යෙදූ රිය හතක් උපයෝගි කරගෙන සාකේත නුවරට සැපත් ව සුවසෙ

00060

වාසය කරයි. මේ අයුරින්ම ජරා මරණ ආදි සංසාර දුක දකින භික්ෂුව සක්කාය නැමති සැවැත් නුවරින් නික්ම විනීත රථ වැනි සප්ත විසුද්ධියෙන් සාකේත නුවර යනුවෙන් දැක් වූ නිවන් සුවය අවබෝධ කරගෙන ලොව්තුරු සුවය විඳින බව දක්වා ඇත. මන්තාණි පුත්ත පුණ්ණ තෙරුන් මෙම උපමාව දක්වා ඇත.

සත්පුරුෂ ධර්මය ප්‍රගුණ කරන අය විසින් මෙම ප්‍රතිපදාව අනුගමනය කරමින් විමුක්තිය සලසාගත යුතු බව සූත්‍ර සාරයෙන් කියවෙයි. මූලික කරුණ සප්ත විසුද්ධිය විස්තර කිරීම වුවද බුදු සමයේ එන බොහෝ සංකල්ප මෙහිදී පැහැදිලි කර ඇත. මජ්ඣිමනිකාය අටුවාව මෙම ධර්ම කරුණු මැනවින් උදාහරණ සහිත ව පැහැදිලි කර ඇත. මූලික වශයෙන් එම ධර්ම කරුණු පැහැදිලි කිරීම මෙම පර්යේෂණයේ ඇති වැදගත් කම් අතර ප්‍රධාන වේ.

සාහිත්‍ය විමර්ශනය

රථවිනීත සූත්‍රය සම්බන්ධයෙන් ඉදිරිපත් කර ඇති පූර්ව පර්යේෂණ විශේෂයෙන් දැකිය නොහැකිය. එහෙත් විවිධ මාතෘකාවන්ට අදාළ ලියවී ඇති ග්‍රන්ථවල සූත්‍රය පිළිබඳ තොරතුරු ඇතුළත් වී ඇත. **මජ්ඣිමනිකාය** ග්‍රන්ථයට කරන ලද විවරණයේ රථ විනීත සූත්‍රයට කරන ලද විවරණ ඇතුළත් වේ. සිංහලට පරිවර්තනය කරන ලද මජ්ඣිමනිකායේද රථ විනීත සූත්‍රයට විවරණ සපයා ඇති ආකාරය දැකිය හැකිය.

පොදුවේ **මජ්ඣිමනිකායට** කරන ලද පරිවර්තන හැරුණුවිට රථ විනීත සූත්‍රය සම්බන්ධයෙන් වෙනත් ග්‍රන්ථයක් හෝ විවරණයක් දැකිය නොහැකි විය.

පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය

මෙම පර්යේෂණයේ මූලික පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය වන්නේ සාහිත්‍ය මූලාශ්‍රය භාවිත කිරීමයි. එනම් ග්‍රන්ථ සන්ධාර ක්‍රමයයි. **මජ්ඣිමනිකාය** ත්‍රිපිටක බුද්ධ ජයන්ති මුද්‍රණය මෙන්ම එයට ලියවී ඇති **මජ්ඣිමනිකායට්ඨකථාව** මූලික වශයෙන් පරිහරණය කිරීමට අපේක්ෂා කෙරේ. ඊට අමතර ව මෙම සූත්‍රය ආශ්‍රයෙන් පවත්වන ලද දේශනා සම්මුඛ සාකච්ඡා ආදිය පදනම් කරගෙන තොරතුරු ඒකාරාශි කොට පර්යේෂණය සිදු කිරීමට අපේක්ෂා කෙරේ.

00060
ශ්‍රී ලංකා භික්ෂු විශ්වවිද්‍යාලය
30 OCT 2023

සාකච්ඡාව

සූත්‍රය ආරම්භ වන්නේ බොහෝමයක් සූත්‍ර දේශනාවන් මෙන් එවං මෙ සුතං යන පාඨයෙනි. කිඹුල්වත් නුවර භික්ෂූන් වහන්සේලා වස් සමාදන් වී වස් පවාරණය කොට බුදුන් වහන්සේ සමීපයට ගොස් එකත් පසෙක හිඳ බුදුරදුන්ට නමස්කාර කළ විට ජාත භූමියෙන් හෙවත් බුදුන් වහන්සේ උපන් ප්‍රදේශයේ දශකතාවෙන් යුක්ත භික්ෂූන් වහන්සේ නමක් සිටී දැයි විමසයි. එවිට භික්ෂූන් වහන්සේලා එක හඬින් ම ප්‍රකාශ කර සිටින්නේ මන්තානි බැමිණියගේ පුත් පුණ්ණ තෙරණුවෝ මෙම ගුණයන්ගෙන් පරිපූර්ණ තෙර කෙනෙකු බවයි. දශ කතාවන්හි ඇතුළත් පළමු කරුණ වන්නේ

තමා අල්පේච්ඡ වී අල්පේච්ඡවීමේ අගය අනිත් අයට ප්‍රකාශ කරන යන්නයි. මෙහි අල්පේච්ඡ යනු ලද දෙයින් සතුටු වීමයි. මෙහි ප්‍රභේද හතරක් අටුවාව දක්වයි.

1. අත්‍රිච්ඡතා - අන් අයගේ වස්තුවට ආසා කරන
2. පාපිච්ඡතා - තමාට නැති ගුණ පෙන්වීමට කැමති
3. මහිච්ඡතා - තමාට ඇති ගුණ පෙන්වීමට කැමති වීම
4. අල්පේච්ඡතා - තිබෙන ගුණ සැගවීමට කැමති වීම (**මජ්ඣිමනිකාය අට්ඨකථාව, 1943: 117**)

අල්පේච්ඡතා යන්න තවත් කොටස් හතරකට බෙදා දක්වා ඇත. එනම්

1. ප්‍රත්‍ය අල්පේච්ඡතාව
2. ධූතාංග අල්පේච්ඡතාව
3. පරියත්ති අල්පේච්ඡතාව
4. අධිගම අල්පේච්ඡතාව (**මජ්ඣිමනිකාය අට්ඨකථාව, 1943: 118**) වශයෙනි.

මෙහි ප්‍රත්‍ය අල්පේච්ඡතාව ආකාර තුනකින් ක්‍රියාත්මක වෙයි. ඒ දායකයා මහා ධනවතෙකු වුවද ඔහු පරිත්‍යාගයට අකමැති අයෙක් නම් භික්ෂුව ඔහුගෙන් ලබා ගත යුත්තේ ස්වල්පයකි. එසේම ඉතා ම යහපත් පරිත්‍යාග සිතක් ඇති දුප්පත් දායකයාගෙන් ප්‍රත්‍ය ලබාගැනීමේදී ඉතා ස්වල්පයක් ලබා ගනියි. එසේම දායකයා සතුව බොහෝ ප්‍රමාණයක්

ඇති පරිත්‍යාගයටත් හිතැති දායකයෙක් වේ නම් අවශ්‍ය ප්‍රමාණය පමණක් ලබා ගනියි. (**මජ්ඣිමනිකාය අට්ඨකථාව, 1943: 119**). මෙ පච්චය අප්පිච්ඡතා හෙවත් ප්‍රත්‍ය අල්පේච්ඡතාවය දසකතාවන් තුළ විග්‍රහ කර ඇති ආකාරයයි.

ධූතාංග අල්පේච්ඡතාව යනුවෙන් හඳුන්වන්නේ ධූතාංග සමාදානය තමා කෙරෙහි ඇති බව පෙන්වීමට ඇති නොකැමැත්තයි. **පපඤ්චසූදනි අට්ඨකථාවේ** එයට උදාහරණයක් ලෙස සොසානික මහා කුමාර ස්ථවිරයන් වහන්සේගේ කතාව දක්වා ඇත. එම හිමියන් වසර හැටක් සුසාන භූමියක ජීවත් වුවත් එය කිසිවෙකු නොදැන සිටි බව දක්වා ඇත (**මජ්ඣිම නිකාය අට්ඨකථාව, 1943: 120**). චේතිය පර්වත ආරණ්‍යයේ පැවිදි වූ සොයුරන් දෙදෙනෙකු පිළිබඳ කතාවක් අටුවාවේ දක්වා ඇත. එම දෙසොහොයුරන් ඒකාසන අංගය ආරක්ෂා කළ බවත් තමා ධූතාංගධාරී බව කිසිවිටෙකත් දෙවැන්නෙකු නොදත් බවත් පැවසෙයි. මේ අනුව ධූතාංග අල්පේච්ඡතාව යන්න මැනවින් අවබෝධ කරගත හැකිය.

දසකතාවන්හි ඇතුළත් අල්පේච්ඡතාවයේ තවත් ප්‍රභේදයක් ලෙස පරියත්ති අල්පේච්ඡතාව හැඳින්විය හැකිය. සාකෙත තිස්ස තෙරුන් යනු ත්‍රිපිටකය පිළිබඳ බහුශ්‍රැත භාවයට පත් වූ තෙරනමකි. උන්වහන්සේට කතා කිරීමට ප්‍රශ්නයක් විමසීමට කිසිවෙලාවක් නොතිබුණි. ධර්ම ගැටලු විසඳීමට උන්වහන්සේගේ කාලය වැය කොට තිබුණි. දිනයේ සෑම වේලාවක් ම ඒ වෙනුවෙන් වෙන්කොට තිබණි. එවිට එක් සාමණේර භික්ෂුවක් විමසා සිටින්නේ ඔබ වහන්සේට අපවත් වීමට වේලාවක් තිබේ ද යන්නයි. එම ප්‍රකාශයෙන් විමතියට පත් සාකේත තිස්ස තෙරුන් වනගත ව ධර්මය ප්‍රගුණකර රහත් භාවයට පත් වූ බව කියවෙයි (**මජ්ඣිමනිකාය අට්ඨකථාව, 1943: 123**). එබඳු කතා පුවත් බොහෝ ප්‍රමාණයක් පපඤ්චසූදනියේ අන්තර්ගත වෙයි. ත්‍රිපිටකය කටපාඩම් තිබූ නමුත් එය ඇගවීමට නොයා ධර්මය ප්‍රගුණ කළ යුතු බව මෙම පරියත්ති අල්පේච්ඡතාවෙන් උගන්වා ඇත.

අධිගම අල්පේච්ඡතාවය ද මෙහිදී වැදගත් වෙයි. එනම් සෝවාන් ආදි අධිගමවලට පත් වී ඇතැයි අන් අයට ඇගවීමට උත්සාහ නොකිරීමයි. එය භික්ෂුවට කිසිසේත් නොගැළපෙන්නක් වන අතර තමාගේ නැති ගුණ පෙන්වීමට උත්සාහ දැරීම පාරාජිකාවක් ලෙස ද දක්වා ඇත.

තමා සතුටින් යුක්ත වී සතුටින් සිටීමේ වැදගත්කම අන් අයට පවසන ගුණය ආකාර තුනකට ප්‍රධාන වශයෙන් බෙදා දක්වා ඇත.

යථා ලාභ

යථා බල

යථා සාරුප්ප

වශයෙනි. ලැබෙන ආකාරයට ජීවත් වීම හෝ යැපීම යථා ලාභ සන්තුෂ්ටිය ලෙස සැලකෙයි. එය සිව්පසයෙන් ම යුක්ත වෙයි.

චීවර යථාලාභ,
පිණ්ඩපාත යථාලාභ,
සේනාසන යථාලාභ,
ගිලන්පස යථාලාභ ආදි වශයෙන් දක්වා ඇත.

සිව්පසයට ම මෙය අදාළ වේ. යථා බල යථා සාරුප්ප යන අංග දෙකම සිව්පසයට අදාළ ව ගුණකිරීමෙන් සන්තුට්ඨී කතාව දොළොස් ආකාර වේ. මේ අනුව සන්තුට්ඨී කතාව හෙවත් සතුටින් සිටිය යුතු ආකාරය පැහැදිලි කර තිබේ.

තමා විවේකයෙන් හා විවේක කතාවෙන් යුක්තව විවේක කතාවේ අගය පැවසීම පවිවේක කතා යනුවෙන් හැඳින්වේ. එනම් විවේකයේ අගය විමසීමයි. එය ආකාර තුනකි.

1. කාය විවේක
2. චිත්ත විවේක
3. උපධි විවේක වශයෙනි.

කාය විවේකය හෝ හුදෙකලා වාසය එනමින් හඳුන්වා ඇත. චිත්ත විවේක නමින් හඳුන්වා ඇත්තේ ධ්‍යානවලට සමවැදීමෙන් අනතුරුව ලබන චිත්ත ප්‍රමෝදයයි. එය හුදෙක් මානසික ඒකාග්‍රතාවෙන් ලබන සතුටයි.

උපධි විවේකය නමින් හඳුන්වා ඇත්තේ උපක්ලේෂවලින් මිදී සිටීමයි. එනම් කෙලෙස්වලින් තොර ය යනුවෙන් සිතේ ඇතිවන විවේකයයි. නිවන් අවබෝධ කරගත් පුද්ගලයාගේ මනසෙහි ඇති වන විවේකය මේ නමින් හඳුන්වා ඇත.

අසංසග්ග කතා යනුවෙන් දක්වා ඇත්තේ සංසර්ග නොවී සිටීමයි. එනම් බාහිර සමාජය සමග සහසම්බන්ධතා පැවැත්විය යුතු ආකාරයයි. එය ආකාර පහකි.

1. සවන සංසග්ග
2. දස්සන සංසග්ග
3. සමුල්ලපන සංසග්ග
4. සම්භෝග සංසග්ග
5. කාය සංසග්ග වශයෙනි.

සවන සංසග්ගය යනු කණෙන් ඇසීමයි. අතීත අනාගත හා වර්තමාන වශයෙන් අසනු ලබන දෑ නිසා තමාගේ සිත රාගයට නැඹුරු විය හැකිය. වසර ගණනක් වඩන ලද පැවිදි ප්‍රතිපත්ති ඒ නිසා විනාශ විය හැකිය. ගමෙහි හැසිරීම තහනම් කරන ලද තරුණ භික්ෂුවක තම ගුරු හිමියන්ගේ අවසරය මත ගමෙහි පිණ්ඩපාතයේ හැසිරුණ අවස්ථාවක එක් තරුණ කතක උන්වහන්සේ පිළිබඳ සිතක් ඇති කරගත් බවත් එයට උන්වහන්සේ අකමැති වූ බවත් ඒ හේතුවෙන් එකී තරුණ කාන්තාව නිරාහාර ව සිට මරණයට පත් වූ අතර මාස ගණනාවකට පසු එම තරුණිය වෙනුවෙන් පූජා කරන ලද වස්ත්‍රයක් වෙනත් භික්ෂුවක් මාර්ගයෙන් දැන ගෙන එය කෙසේ ලැබුවේ දැයි විමසා තමා නිසා මරණයට පත් වූ එම තරුණිය වෙනුවෙන් කිසියම් හෝ පරිත්‍යාගයක් කිරීමට නොහැකි වූ බවත් එවන් අවංක තැනැත්තියක් සමග කටයුතු කරන්නට යෙදුණෙ නම් කෙතරම් අගනේ ද යන්නත් මෙනෙහි කරමින් පැවිදි ජීවිතය පරිහානියට පත් කරගත් බව මැදුම්සඟි අටුවාවේ සඳහන් වේ (**මජ්ඣිමනිකාය අට්ඨකථාව, 1943: 125**).

දස්සන සංසග්ගය යනුවෙන් හඳුන්වන්නේ දැකීමෙන් ඇතිකරගනු ලබන ඇලීමයි. දුටු විගසම රාග ගින්න ඇතිකර ගැනීමෙන් කෙලෙස් බරිත තත්ත්වයට පත් විය හැකිය යන්න මෙමගින් පැහැදිලි කරයි. සද්ධාතිස්ස රජුගේ එක් අග්‍රමහේෂිකාවක රුවන්වැලි සෑ භූමියේදී භික්ෂුවක දුටු විගස රාග ගින්න ඇති කරගෙන දෙදෙනා කුටුම්බ වාසයට පත් වූ බවත් පැවිදි භූමියෙන් පිරිහීමට පත් වූ බවත් මජ්ඣිමනිකාය අට්ඨකතාවේ සඳහන් වේ (**මජ්ඣිමනිකාය අට්ඨකථාව, 1943: 126**).

සමුල්ලපන සංසග්ග යනුවෙන් හඳුන්වන්නේ සල්ලාපයේ යෙදීමයි. කතා කිරීමයි. කතා කිරීමෙන් කෙලෙස් බරිත විය හැකිය. විවිධ ආකාරයේ බැඳීම් ඇතිවිය හැකිය. විරුද්ධ ලිංගිකයන් අතර ඇතිවන සල්ලාපය නිසා බොහෝ සෙයින් කෙලෙස් බරිත වී ජීවිතය පරිහානියට පත් කර ගන්නා බව දක්වා ඇත.

සම්භෝග සංසග්ග යනුවෙන් හඳුන්වා ඇත්තේ භාණ්ඩ හුවමාරු කිරීමයි. විවිධ භාණ්ඩ හුවමාරුකර ගැනීම නිසා විවිධ බැඳීම් ඇතිවිය හැකිය. ඉතා ප්‍රසිද්ධ කතාවක් අටුවාවේ සඳහන් වේ (මජ්ඣිමනිකාය අට්ඨකථාව, 1943: 128). මිරිසවැටිය චෛත්‍ය විවෘත කරන අවස්ථාවේ පාත්‍ර තැටියක් හුවමාරු කරගත් සාමණේර නමක් හා සාමණේරියක් වසර හැටකට පසු හමුවීමෙන් පසුව එකි සිද්ධිය සිහිපත් කර දෙදෙනා සිවුරු හැර ගිය බව සඳහන් වේ. මේ අනුව සම්භෝග සංසර්ගය යනු කුමක්ද යන්න අවබෝධ කරගත හැකිය.

කාය සංසර්ග යනු කයින් එකතු වීමයි. කුමන ආකාරයක හෝ කායික ස්පර්ශයක් ඇති වීමෙන් කෙලෙස් බරිත තත්ත්වයට පත්විය හැකි බව පැහැදිලි කරයි. අසංසග්ග කතා ඉහත සඳහන් ආකාරයට පැහැදිලි කර ඇත. මීට අමතර ව සංසර්ගය ඇති වන ආකාර හතරක් පැහැදිලි කර ඇත.

1. ගාහ ගාහක
2. ගාහ මුත්තක
3. මුත්ත ගාහක
4. මුත්ත මුත්තක (මජ්ඣිමනිකාය අට්ඨකථාව, 1943: 129)

ගාහ ගාහක යනුවෙන් හඳුන්වා ඇත්තේ දානයට සම්බන්ධ වන භික්ෂුව හා දායකයා යන දෙපාර්ශ්වය ම යම් බලාපොරොත්තුවකින් එම කාර්යයට සම්බන්ධවීමයි. ගාහ මුත්තක යනුවෙන් හඳුන්වා ඇත්තේ දායකයා දානමය අපේක්ෂාවෙන්ම සිටින අතර භික්ෂුව යම් ලාභයක් අපේක්ෂාවෙන් දානයට සම්බන්ධ වෙයි. මුත්ත ගාහක යනුවෙන් දක්වා ඇත්තේ දායකයා යම් ලාභාපේක්ෂාවකින් දානයට සම්බන්ධවන අතර භික්ෂුව කිසිම අපේක්ෂාවකින් තොරව දානයට සම්බන්ධ වීමයි. මුත්ත මුත්තක නමින් හඳුන්වා ඇත්තේ දෙපාර්ශ්වයම කිසිදු අපේක්ෂාවකින් තොරව දානයට සම්බන්ධ වීමයි. එසේ නොමැති වුවහොත් විවිධ

ගැටලුවලට මුහුණ දෙන්නට සිදුවෙයි. නියම භික්ෂුව ක්‍රියා කළ යුත්තේ කෙසේද යන්න මෙමගින් මැනවින් පැහැදිලි කර ඇත.

තමා වීර්ය ආරම්භකර වීර්යයෙහි අගය පැහැදිලි කරන භික්ෂුව දසකතා අගය කරන අයෙක් වෙයි. හෙතෙම ආරම්භ ධාතු නික්ඛම ධාතු පරක්කම ධාතු යන ත්‍රිවිධ අංගයන්ගෙන් සමන්විත විය යුතුය.

ආරභථ නික්ඛමථ - යුඤ්ජථ බුද්ධසාසනෙ

ධුනාථ මච්චුනො සෙනං - නලාගාරංව කුඤ්ජරෝ (සංයුත්ත නිකාය, 1972: 282)

ආරභථ යන්නෙන් උගන්වා තිබෙන්නේ චතුරාංග සමන්නාගත වීර්යයෙන් යුක්ත විය යුතුය යන්නයි. නික්ඛමථ යනුවෙන් දක්වා තිබෙන්නේ වීර්ය ඉන්ද්‍රියයක් ලෙස මෙන්ම බෝධි අංගයක් ලෙසද වර්ධනය කළ යුතුය යන්නයි. යුඤ්ජථ යනුවෙන් දක්වා තිබෙන්නේ ආර්ය අෂ්ටාංග මාර්ගයේ දක්වා ඇති ආකාරයට සම්මා වායාමයෙන් යුක්තව ආර්ය මාර්ගයේ ගමන් කළ යුතුය යන්නයි. නලාගාරංව කුඤ්ජරෝ යනුවෙන් දක්වා ඇත්තේ බටලී පදුරක් පොඩි කරන වන ඇතෙකු මෙන් මාර සේනාව පරාජය කළ යුතුය යන්නයි.

දසකතා අතුරින් සයවැනි අංගය වන්නේ තමා සිල්වත් වී සීලවත්වීමේ අගය අන් අයට පැහැදිලි කරන යන්නයි. සතර සංවර සීලයෙන්ම යුක්ත විය යුතුය. ප්‍රාතිමෝක්ෂ සංවර සීලය ඉන්ද්‍රිය සංවර සීලය, ආජීව පාරිසුද්ධ සීලය, හා ප්‍රත්‍ය සන්නිශ්‍රිත සීලය ආදි වූ සතර සංවර සීලයෙන් යුක්ත වීම මෙයින් අදහස් කරයි.

තමා සමාධියෙන් යුක්තව සමාධි සම්පන්න වීමේ අගය අන් අයට ප්‍රකාශ කිරීම දසකතාවන්හි හත්වන අංගයයි. සමාධිය නම් සිතෙහි එකඟ බවයි. චිත්ත චෛතසිකයන් එක අරමුණක රඳවා තබා ගැනීමට සමාධිය උපකාරී වෙයි. අෂ්ට සමාපත්ති උපදවා ගැනීමට ද චෛතසිකයන්ගේ එකඟ බව උපකාරී වෙයි.

තමා ප්‍රඥාවන්ත වී ප්‍රඥාසම්පන්න වීමේ අගය අන් අයට ප්‍රකාශ කිරීම දස කතාවන්ගේ මීළඟ අංගයයි. ඒ ඒ සංඛත ධර්මයන්ගේ තත්වය හඳුනා ගැනීමට ඇති හැකියාව ඥානය යනුවෙන් හඳුන්වයි. එය වර්ධනය කරමින් එහි සංවර්ධනය පිණිස ක්‍රියා කිරීමට මෙමගින් උගන්වා ඇත.

මේ ආකාරයට දස කතාවන් රථ විනීත සූත්‍රයේ දී පැහැදිලි කර තිබෙන අතර සූත්‍ර නාමය සෑදී ඇත්තේ පහත සඳහන් උපමාව උපයෝගී කරගෙනය.

සැවැත්නුවර වාසය කරන කොසොල් රජතුමාට සාකේත නුවරට ඉතාම ඉක්මණින් යෑමට අවශ්‍ය වෙයි. ඒ සඳහා රාජ්‍ය සේවකයන් සවැත් නුවරත් සාකේත නුවරත් අතර හික්මවන ලද අසුන් යෙදූ රථ හතක් සූදානම් කරයි. කොසොල් රජු සැවැත් නුවරින් නික්මී පළමු රථයෙන් දෙවන රථයටද දෙවන රථයෙන් තුන්වන රථයට ද ආදී වශයෙන් රථ සතම උපයෝගී කරගෙන සාකේත නුවරට ළඟා වෙයි. ඒ ආකාරයට ම ආර්ය මාර්ගයට පිළිපන් තැනැත්තා සීල ආදී සප්ත විසුද්ධිය උපයෝගි කරගෙන නිර්වාණය වෙත ළඟා වෙයි. රථවිනීත යනුවෙන් සූත්‍රයට නම් තබා ඇත්තේ මෙම උපමාව හේතුවෙනි.

චිත්ත පරිසුද්ධියට සීල පාරිසුද්ධිය අවශ්‍ය වන හෙයින් මුලින් සීල පාරිසුද්ධිය දක්වා ඇත. සීලය පිරිසිදු නොවේ නම් සිතෙහි පවිත්‍රතාවක් ඇති නොවේ. ප්‍රධාන වශයෙන් කය වචන දෙක පිළිබඳ සංවරය සීලයයි. ද්වාරත්‍රයෙහි සංවරය සීලයයි. විශේෂයෙන් සතර සංවර සීලයෙන් පිරිසිදු වීම සීල විසුද්ධිය ලෙස දක්වා ඇත.

චිත්ත විසුද්ධිය යනුවෙන් දක්වා ඇත්තේ කාමච්ඡන්ද, ව්‍යාපාද, ථීනමිද්ධ, උද්ච්ඡ කුක්කුච්ඡ, විචිකිච්ඡා යන පංච නීවරණයන්ගෙන් සිත පිරිසිදු කරගැනීමයි. භාවනාව ප්‍රගුණ කිරීමෙන් චිත්ත පාරිශුද්ධිය ඇති වේ.

දිට්ඨි විසුද්ධිය යනුවෙන් දක්වා ඇත්තේ නාම රූප ධර්මයන් පිළිබඳ යථාර්ථය අවබෝධ කරගැනීමයි. කංඛාවිතරණ විසුද්ධිය යනුවෙන් පැහැදිලි කරන්නේ නාම රූප ධර්ම හේතු ප්‍රත්‍යයන්ගෙන් හටගන්නේය යන්න සැක නොමැති ව දැන ගැනීමයි. මග්ගාමග්ගඤාණදස්සන විසුද්ධිය යනුවෙන් දක්වා ඇත්තේ මග නොමග නිසි ලෙස දැනගන්නා වූ ඥාණයයි. ත්‍රිලක්ෂණ භාවනාව මෙනෙහි කිරීමෙන් මෙම ඥාණය උපදවාගත හැකිය. පටිපදා ඥාණ දස්සන විසුද්ධිය යනුවෙන් දක්වා ඇත්තේ මග නොමග නොමුලාවෙන් යුතු ව දැන ගැනීමයි. නාම රූප ධර්මයන් නිත්‍යානිත්‍ය වශයෙන් මැනවින් අවබෝධ කරගැනීමයි. ඥාණ දස්සන විසුද්ධිය යනුවෙන් දක්වා ඇත්තේ සතර මග සතර ඵලයන්

පිළිබඳ අවබෝධ කරගැනීමයි. සෝවාන් මාර්ගය හා ඵලය අවබෝධ කරගැනීමේ නුවණ ඥාණ දස්සන විසුද්ධි යනුවෙන් දක්වා ඇත.

රථ විනීත සූත්‍රයේ විස්තර කර ඇති ආකාරයට සප්ත විසුද්ධියේ දස කතාවන් ඇතුළත් වී ඇත. දස කතාවෙන් යුක්ත භික්ෂුවක් සිටී ද යන්න විමසීමෙන් අපේක්ෂා කළේ සප්ත විසුද්ධිය අනුගමනය කරන භික්ෂුවක් සිටී ද? යන්න විමර්ශනය කිරීමයි.

නිගමනය

රථ විනීත සූත්‍රයට අනුව බුදුරජාණන් වහන්සේ භික්ෂූන් වහන්සේලාගෙන් තොරතුරු විමසන අවස්ථාවේ සැරියුත් මහරහතන් වහන්සේ එහි වැඩසිටි සේක. සැරියුත් තෙරුන් මේ කතාව අසා පුණ්ණ හිමියන් හමු වී කතාකරන්නට ලැබුණොත් එය මහත් ලාබයක් යැයි සිතූහ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ සැවැත් නුවර ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ සිටින බව දැනගත් පුණ්ණ හිමියෝ බුදුරජාණන් වහන්සේ ළඟට ගොස් වැද එකත් පසෙක සිටියේය. එම හමුවෙන් අනතුරුව පුණ්ණ තෙරුන් වහන්සේ අන්ධ වනයට වැඩියහ.

මේ අවස්ථාවේ එක්තරා භික්ෂූන් වහන්සේ නමක් සැරියුත් තෙරණුවන් කරා පැමිණ ආයුෂ්මත් සාරිපුත්‍රයන් වහන්ස ඔබ වහන්සේ විසින් නිතර ගුණ වර්ණනා කරනු ලබන පුණ්ණ මන්තානි පුත්ත තෙරුන් අන්ධ වනයේ වැඩ සිටියි. එය ඇසූ සැරියුත් තෙරුන් වහා අන්ධ වනයට වැඩම කර ධර්ම සාකච්ඡාවක් පවත්වයි. එම ධර්ම සාකච්ඡාවේ ඉහතින් විග්‍රහ කළ සප්ත විසුද්ධිය ඇතුළත් වෙයි. සප්ත විසුද්ධිය තුළ දසකතාවන් මැනවින් අන්තර්ගත වෙයි.

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ

මජ්ඣිමනිකාය අට්ඨකථාව- දාදාය, හේවාවිතාරණ මුද්‍රණ, කොළඹ. 111 පිටුව. 1943

සංයුත්ත නිකාය, බ්‍රහ්ම සංයුත්තය, අරුණවතී සුත්ත, ත්‍රිපිටක බුද්ධ ජයන්ති ග්‍රන්ථමාලා 282 පිටුව. 1972